

تبیین شرایط و شیوه‌های امر به معروف و نهی از منکر در جامعه
دانشگاهی
اعظم رجالی^۱ / مهری محمودیان^۲

چکیده

دانش خواهی و دانش دوستی و گریز از جهل و نادانی سرشت و جبرله آدمی است و لذا وجود دانشگاهها به عنوان مراکز کنکاشهای دانش طبیعی امری ضروری است و اینکه اصطلاح دانشمند، دانشور و دانش پژوه بر بسیاری از خروجی های دانشگاه مترتب می شود مسئولیتی بس سنگین را متوجه این پایگاه عظیم علمی می نماید. لازم است با وضعیت بررسی ورودی ها و خروجی ها دانشگاه، خلاء های موجود در این زمینه مورد تحلیل و ارزیابی قرار گیرد. در بعضی از بررسی هایی که راجع به میزان آگاهی و نگرش دانشجویان در زمینه امر به معروف و نهی از منکر بعمل آمده نشان داده شده که گروه سنی ۲۵-۲۱ سال یعنی غالب دانشجویان با وجود داشتن نگرش مثبت نسبت به امر به معروف و نهی از منکر آموزش کافی در زمینه شرایط امر به معروف و نهی از منکر و نیز شیوه های این فریضة الهی را نداشته اند و نیاز به آگاهی در این زمینه تلقی می گردد و اصلاح اجتماعی از طریق اجرای این فریضة مهم در جامعه و تأکید بر آموزش آن در جوانان و ضرورت اجرای آن در جامعه به شیوه های صحیح و تلقی آن به صورت یک نعمت الهی از ضروریات می باشد.

لذا در این مقاله سعی بر آن شده تا اولاً شرایط امر به معروف و نهی از منکر بیان شود تا مشخص گردد کجا موردی برای امر به معروف و نهی از منکر است و ثانیاً به بیان بهترین شیوه های امر به معروف و نهی از منکر اشاره شود که اهمیت این مسئله کمتر از مسئله اول نیست و این شیوه ها بعضی عمومی و بعضی در دانشگاه کارآیی بیشتری خواهد داشت.

در بیان شرایط اشاره ای بسیار مختصر به شرایط ظاهری امر به معروف و نهی از منکر و سپس مهمتر از آن اشاره ای به شرایط معنوی این فریضة الهی شده و به دنبال آن شیوه های متعدد این فریضة بخصوص مطابقت قول و عمل امرکننده بیان شده تا حتی الامکان از تمامی این شیوه ها در دانشگاهها استفاده شود. به این امید که دانشگاهها به عنوان یکی از مراکز بزرگ علمی علاوه بر گسترش و باز کردن کتاب تکوین که دانش طبیعی به آن پرداخته با کتاب تشریح که در حیطه دانش فراطبیعی قرار دارد منافاتی نداشته باشند و از تشریح در جهت زمینه سازی برای امکان استفاده از تکوین استفاده ی لازم را ببرند. و با کمک علم تکوین و تشریح بتوان به فلسفه خلقت و آیینی قرار گرفتن اشرف مخلوقات یعنی انسان و انسان شدن و رنگ صبغه ی الهی پیدا کردن نزدیک گردید.

^۱ - استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان اصفهان

^۲ - دانشجوی کارشناسی ارشد آزاد اسلامی واحد خوراسگان اصفهان

واژگان کلیدی: معروف‌ها - منکرات - منکرات اخلاقی - منکرات اجتماعی - شیوه‌ها

مقدمه:

در زمانی که دشمنان اسلام، حوزه عملیاتی خود را به میدان فرهنگی کشانده‌اند و این جبهه عظیم را روز به روز گسترش می‌دهند و مهاجمان فرهنگی بدون محدودیت، سیل منکرات را از طریق وسایل ارتباطی و انتشاری روانه جوامع بشری بخصوص جامعه اسلامی نموده تا آحاد مسلمانان را به سوی ابتذال دعوت نمایند و عمق این تهاجم به حدی است که امروزه شاهد تلخ‌ترین حوادث در کشورهای جهان بویژه جهان اسلام می‌باشیم به این نحو که با هدف نفوذ دادن فرهنگ اباحت در جوامع مسلمین و کوبیدن اسلام و جایگزین نمودن اندیشه‌های ضد دینی یا دموکراسی‌گرایی به معنی مخالفت با محدودیت‌های اعمال شده از طرف شرع به سرعت و با صرف بودجه‌های نامحدود مشغول به کار هستند و از طرف دیگر کمبود الگوهای اسلامی مطابق روز یا گمنام بودن این الگوها و کناره‌گیری آنها از محیط‌های اجتماعی و یا اعمال بعضی افراط و تفریط‌ها حساسیت تمامی جوامع فرهنگی بخصوص دانشگاهها در جوامع اسلامی را می‌طلبد تا با توجه کردن به این امر، رسالت عظیم خویش را در جهت که عصارة جوامع به نحو احسن و شایسته به انجام رسانند. نسل جوان و آن‌هم از فعالترین افراد جامعه از نظر فکری بهترین سالهای خود را در این دانشگاه سپری می‌نمایند، و با آمارهای دقیق علمی ورودی دانشگاهها با خروجی آنها مقایسه گردد تا مشخص شود دانشجویان در ورود از نظر فرهنگی غنی‌تر بوده‌اند و یا در خروج از دانشگاه.^۲ بنابراین لازم است دانشگاه کار خود را در چند جبهه شروع نماید:

اول - تبیین شرایط ظاهری و باطنی در امر به معروف و نهی از منکر:

انجام شایسته هر امری مرهون شرایطی است که از اهم آنها، علم و عمل به اصول و فروع آن است. یکی از امور مهم معنوی، امر به معروف و نهی از منکر و ابلاغ حقایق است: «كُنْتُمْ حَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ» (آل عمران، ۱۱۰). در اهمیت این فریضه الهی همین بس که اگر فردی با وجود جمیع شرایط آن را ترک کند جزء ستمکاران و اشقیاست و بسا که موجب نزول بلا گردد چنان که قوم لوط همه مرتکب عمل زشت نبودند اما به علت ترک نهی از منکر دچار عذاب الهی شدند. اما در موقعیتی که شرایط فراهم نبوده و یا اقدام به آن به نتایج منفی منتهی شود اولی^۱ خروج از آن مکان و موقعیت است و در صورت عدم امکان خروج، باید به سایر مراتب این فریضه الهی عامل شد.

^۲ - برداشتهایی از مقاله محمد مهدی زارعی (جایگاه حوزه و دانشگاه در احیای فریضه امر به معروف و نهی از منکر)

کسی که می خواهد به این وظیفه خطیر عمل نموده و به ابلاغ حقایق بپردازد، اول از همه باید به اصول و فروع، بالاخص به اصول آن آشنا باشد.

الف) شرایط ظاهری امر به معروف و نهی از منکر: **۱- آشنا بودن به معروفات و منکرات:**

یکی از اصول این فرضیه الهی آن است که شخص لااقل تا حدودی معروفات و منکرات را بشناسد والا چه بسا ناهی از معروف و امر به منکر گردد. همچنین تبیین معروفها با توجه به زمان و مکان یکی از وظایف اساتید است تأکید فزون بر حد بر منکرات شهوانی باعث غفلت از دیگر منکرات شده در حالیکه منکرات فرهنگی شاید ام المذکرات باشد. آیا اخلاق اسلامی در اوامر و نواهی اخلاق حذسی خلاصه می شود؟ علامه سید محمد حسین فضل الله در این زمینه می نویسد:

«گاهی علماء دین در برابر انحرافات اجتماعی و اخلاقی قرار می گیرند و در برابر قمار و شراب و بی حجابی و بد حجابی و عکس های جرائد و مجلات به مبارزه بر می خیزند و در سخنرانیها و موعظه های خود جوانانی را که موهای بلند دارند و لباس های تنگ می پوشند و مزاحم زنان هستند و به کارهای مخالف اخلاق اسلامی که زمینه ساز انحراف است روی می آورند، مخاطب می سازند.

این کار خوب است، اصل آن هم درست است اگرچه ما به لحاظ روش تبلیغی در آن حرف داریم. اما آیا اخلاق اسلامی، همین اخلاق حذسی است و آیا انحراف اخلاقی در شراب و قمار خلاصه می شود؟ پس قضیه رشوه و تزویر در معامله و رأی و سخن چه می شود؟ آیا تکلیف دزدی اموال شخصی مردم و اموال دولتی و عمومی چه می شود؟ آیا مسئله ظلم اجتماعی و ظلم خانوادگی زن و شوهر بر یکدیگر چطور؟ فساد و روابط اجتماعی عمومی و خصوصی چطور؟^۴

مسئله، ریا، نفاق، دروغ، دو رویی چگونه می تواند موردی برای امر به معروف و نهی از منکر داشته باشد در حالیکه علت اصلی برای فسادهای اجتماعی است. اساتید گاهاً مطالب را می خوانند برای تدریس به دیگران نه به شخص خود! توجه به این موارد از امهات و مبانی این فریضه الهی می باشد.

۲- احتمال اثر دادن:

امر و نهی کننده به معروف و منکر در صورتی که احتمال بدهد امر و نهی او مؤثر واقع می شود واجب است بر این امر اقدام نماید و اگر بداند با تغییر روش، امر و نهی او مؤثر واقع می شود، باید سعی کند روش خود را تغییر دهد تا امر به معروف و نهی از منکر دارای تأثیر باشد.

^۴- گامهایی در راه تبلیغ، ترجمه احمد بهشتی، ص ۷۳-۷۲

۳- علم به تکرار عمل:

از جمله شرایطی که موجب وجوب امر به معروف و نهی از منکر می باشد این است که کسی که می خواهد امر به معروف و نهی از منکر کند بداند که شخص گناه کار تصمیم دارد گناه خود را ادامه دهد. پس اگر نداند یا گمان کند یا احتمال صحیح بدهد که تکرار نمی کند، واجب نیست.

۴- علم به عدم وجود مفسده:

شرط دیگر دیگر از شروط امر به معروف و نهی از منکر این است که شخص بداند که در این امر و نهی مفسده ای نیست. پس اگر بداند یا گمان کند یا احتمال صحیح بدهد که امر و نهی او ضرر جانی یا آبرویی یا مالی قابل توجه دارد، واجب نیست. امام خمینی در خصوص حکم امر و نهی در صورت حصول سختی می فرمایند: اگر بدانند گمان قوی داشته باشد یا احتمال عقلایی دهد که با انکار و (نهی از منکر)، خود و یا بستگانش در تنگنا، سختی واقع خواهند شد، واجب نیست، و دور نیست دیگر مومنین هم در حکم ملحق به وابستگان آن شخص باشند.^۵

(ب) شرایط معنوی امر به معروف و نهی از منکر:

به منظور روح بخشیدن به این فریضة الهی لازم است به شرایط معنوی آن اهمیت و افری داد: برخی از امور معنوی امر به معروف و نهی از منکر را می توان از این قرار دانست.

۱- خلوص نیت:

آمر به معروف و ناهی از منکر باید به رضای حق اقدام به این امر نماید و اگر کوچکترین انحرافی در نیت او پدید آید، صرف وقت و نیروی او بیهوده بوده، ثمره الهی از آن حاصل نمی گردد.

۲- ایمان آمر:

اصل دیگر در پرداختن به این موضوع عالی و حیاتی ایمان آمر به آن معروف است تا چنان که شاید و باید آشنایی و وقوف به همه مراحل آن امور برای او امکانپذیر باشد.

۳- توأم با محبت بودن امر به معروف:

انجام فریضة امر به معروف باید توأم با مهر و محبت باشد، خصوصاً برای فرد ناآشنا به پیام الهی، ابراز محبت و افری لازم است.

۴- حسن خلق:

^۵- تحریر الوسیله ج ۱ مسئله ۴۳۳

شعبه دیگری از محبت، حسن خلق است و به فرموده پیشوایان معظم اسلام حسن خلق سیئات را محو می کند لیکن تند خویی حسنات را از بین می برد. بدون حسن خلق و محبت و انعطاف، انجام اعمال توأم با نظم و ترتیب حقیقی و الهی نیست. امرکننده در عین جذبه حسن خلق را باید دارا باشد و هر کدام در جایگاه خود قرار گیرند.

۵- انعطاف پذیری آمر به معروف:

یکی از مراتب و شعب محبت در ارشاد، انعطاف پذیری است و از جمله دستورات مهم حضرات پیشوایان اسلام، توصیه به انعطاف صحیح است. فرد انعطاف پذیر تا آنجا که خسارتی بر اصل و هدف او وارد نشود، با دشمن مدارا می نماید. او خیر خواه همه است و حتی آرزوی نجات دشمن خود را دارد. باید منکرات و کار بد مردم مخالف باشیم نه با خود آنان با جهل مخالف باشیم نه با جاهل. نگاه ما به گنهکار نگاه پزشک باشد به بیمار نه نگاه انسان به دشمن

۶- رعایت شرایط ادب:

در مقام ارشاد و نهی از منکر شرایط ادب را در حد اعلی باید مراعات نمود و حتی در غالب مواقعی که مخاطب با اشارات متنبه نشد، باز هم مجاز به تصریح نیستیم (مگر افراد خاص)

۷- انتخاب بهترین زمان برای امر به معروف و نهی از

منکر:

انتخاب زمان یا مکان نا مناسب، حاجت و پرخاشگری گنهکار را به همراه دارد امیرالمومنین (ع) فرمود: کسی که در پنهانی برادرش را موعظه کند او را احترام کرده است و کسی که وی را در نزد دیگران موعظه کند به او بدی روا داشته است^۱.

نهی از منکر در بین دوستانش غرور و مخالفت او را ظاهر می کند و چه بسا تذکر دهنده را استهزا کند اما همین تذکر که در خلوت صورت می پذیرد عکس العملی منفی او را به همراه ندارد ضمن اینکه تأثیرات مطلوبی را به همراه دارد و شاید باعث صمیمت بیشتر افراد با یکدیگر گردد.

همه افراد به حفظ شخصیت و اعتبار خود اهمیت می دهند و اگر کمترین نقصی در بین مردم به آن وارد شود حالت دفاع و تهاجم به خود می گیرند. آنگاه اولین چیزی که قربانی می شود هدف اصلاحگران نهی کننده از منکر است. و این امر بخصوص در دانشگاه بسیار مورد نظر است شیوهی امر به معروف و زمان آن تأثیر مستقیم در مثبت و موثر بودن یا بی نتیجه و بی فایده بودن امر به معروف و نهی از منکر خواهد داشت. شیوه امر و نهی به جوانان آن هم جوان دانشگاهی که شخصیت و افری برای خود قائل است و دوست دارد دیگران به او نگرش مثبت و محترمانه ای داشته باشند و در عمل شخصیت او را مورد توجه قرار دهند شیوهی خاصی در امر و نهی به او می طلبد استفاده از این ویژگی

^۱- بحار الانوار، ج ۷۸، صفحه ۳۷۴

جوان موفقیت امر ونهی دینی به او را افزایش می دهد زیرا جوانان به پذیرش حق نزدیکتر هستند مثلا به او گفته شود: یک جوان با شخصیت دیگران را مسخره نمی کند، یا اینکه حیف نیست روح پاک یک جوان به گناه آلود شود.

دوم- انتخاب بهترین شیوه های امر به معروف و نهی از منکر:

(الف) شناخت و معرفت حق تعالی بعنوان امر و نهی کننده حقیقی:
اگر انسان توجه نماید که پروردگاری که محبوب همه دلهاست چگونه بیش از هر کس دیگر خود، مشتاق مخلوقاتش و بخصوص انسان است. زیرا انسان را خلیفه خود در روی زمین قرار داده و آینه ای قرار داده تا در آن بنگردد. خداوند بعنوان اول عاشق جهان هستی، «در ارتباط با معشوق خویش از باب لطف و فضل و منتی که بر او (انسان) دارد، اراده اش بر این قرار گرفته که وی را هدایت نماید و مسیر را به او بنماید و نامه ی آزادی انسان از اسارت های دنیای مادی را بر او فرستاد^۷» سپس تمامی اوامر الهی ضروریات مورد نیاز تکامل بشر است و تمامی نواهی کتاب الهی موانع رشد تکاملی بشر می باشد. اگر افراد به این مسئله ایمان داشته باشند خود سبقت در انجام اوامر و ترک نواهی خواهند گرفت.

(ب) توجه دادن افراد به عزت و کرامت انسان:
در قرآن و کلام اهل بیت(س) بسیار سفارش شده به شناختن نفس از جمله سوره مائده آیه ۱۰ خداوند می فرماید: «یا ایها الذین امنوا علیکم انفسکم لایضركم لایضركم من ضل اذت هتدیتم. . .» و یا حضرت علی(ع) می فرمایند: معرفه النفس انفع المعارف این سفارشات به خاطر آثار کثیره ای است که بر این معرفت مترتب است. از جمله، کسی که خود را بشناسد و بداند که حقیقت انسان، جوهری است از عالم ملکوت و برتری انسان بر سایر مخلوقات بواسطه همین گوهر قدس الهی است، به عزت نفس و احساس کرامتی دست می یابد که موجب می شود خود را بالاتر و برتر از آن ببیند که وجودش به زشتیها و گناهان آلوده کند بلکه سعی خواهد نمود با تحصیل کمالات و تهذیب اخلاق، رذایل را از خود دور کرده و موجبات صعود به وطن اصلی که همان عالم ملکوت است را فراهم آورد و چنین انسانی آمر و ناهی نفس خود به معروفات و منکرات خواهد بود و نیازی به نظارت اجتماعی ندارد.

(ج) الگوی عملی بودن امر و در واقع هماهنگی بین قول و عمل او:

چنانکه حق تبارک و تعالی می فرماید «اتأمرون الناس بالبر و تنسون انفسکم» (سوره بقره آیه ۴۴)
یا اینکه: «یا ایها الذین امنوا لم تقولون مالا تفعلون» (سوره صف آیه ۲)
و اینکه رسول اکرم(ص) به عنوان اسوة حسنه خود چه نوع عملکردی در این زمینه داشتند؟

^۷ - نقل از کتاب سیری در منازل عشق با قرآن، ص ۵۷

تاریخچه زندگی حضرات انبیاء و اوصیاء و اولیاء گویای این است که با ایمان و علم و عمل و محبت توانستند عده کثیری را در اندک مدتی تحت لوای یکتا پرستی در آورند چنان که حضرت رسول اکرم (ص) مدت کمی در آن شبه جزیره، اعراب بت پرست و وحشی بدوی را که به کشتن یکدیگر افتخار و به غارت مال هم دیگر مباحات می نمودند، با محبت به راه حق سوق داد^۸.

نمونه های بارزی از اعمال شخصی پیامبر (ص) یا دیگر معصومین شیعه به چشم می خورد که نشان می دهد آنان در عین ابلاغ، عملکرد خود این بزرگان بهترین امر به معروف و نهی از منکر بود.

در مثنوی معنوی در بیان داستان میهمان (کافران میهمان پیغمبر شدند) میهمان شدن کافر در خانه پیامبر (ص) و آن فضاحتی که به بار می آورد. و عکس العمل پیامبر (ص) را نشان می دهد که پیامبر (ص) برای اینکه آن کافر خجالت نکشد در حجره را باز کردند و خود را پنهان نمودند تا او راحت بیرون رود.

کافران میهمان پیغمبر شدند	وقت شام ایشان به مسجد آمدند
مصطفی صبح آمد و در راه گشاد	صبح آن گمراه را، او راه داد
در گشاد و گشت پنهان مصطفی	تا نگردد شرمسار آن مبتلا
تا بیرون آید رود گستاخ او	تا نبیند در گشا را پیشت و رو

سپس در مقابل اعتراض افراد به اینکه چگونه چنین کسی را راه دادید پیامبر (ص) خود شخصاً اقدام به تمیز کردن مکان و جامه ها نمودند.

که چنین کردست مهمانت ببین	خننده ای زد رحمته لعل المین
که بیار آن مطهره اینجاست	تا بشویم جمله را با دست خویش
هر کسی می جست کز بهر خندا	جان ما و جسم ما قربان تورا
ما بشویم این حدث را تو بهی	کار دست است این نمط نی کار دل
ما برای خدمت تو می زییم	چون تو خدمت می کنی پس ما چه اییم؟

ولی پیامبر (ص) قبول نکرده و فرمودند:

گفت آن دانم ولایت	که در این شستن به خویشم
ساعتی است	حکمتی است

تا اینکه آن کافر بخاطر بتی که جا گذاشته بود برگشت و دید پیامبر (ص) شخصاً در حال شستن و نظافت آن مکان هستند:

^۸ نظر به کعبه جانان، ج ۱، ص ۱۰۷

اندر او شوری گریبان را
 درید
 شرمسار است از تو این جز
 و مهـ
 مصطفی اش در کنار خود
 کشید
 دیده اش بگشاد و داد
 اش ناخست
 ماند از الطاف آن شه در
 عجب
 دست عقل مصطفی بازش کشید
 که کسی برخیزد از خواب
 گران
 که از این سو هست با تو
 کارهـ
 کای شهید حق شهادت عرضه
 کن
 بهر دعوی دستیم و بلی
 فعل و قول ما مشهود است
 و بیـ^۹

هیکلش از یاد رفت و شد
 پدید
 سجده می کرد او کای کل
 زمـ
 چون ز حد بیرون بلرزید
 و طپید
 ساکنش کرد و بسی
 بنـ و اختش
 این سخن پایان ندارد آن
 عـ رب
 خواست دیوانه شدن عقلش
 رمید
 گفت این سو آ بیامد
 آنچنان
 گفت این سو آ مکن هین با
 خـ و آ
 آب بر رو زد در آمد در
 سخن
 ما در این دهلیز قاضی
 قضـ
 که بلی گفتیم و آن را
 زامتحـ

همچنین در مراسم تشییع و تدفین سعد بن معاذ که یاران آن حضرت خاک را به طور نامنظم بر قبر می ریختند. پیامبر خدا (ص) از این امر که آنها فاقد نظم بودند ناراحت شده با دست خویش خاکها را صاف نمودند و فرمودند: من می دانم این قبر بزودی فرسوده شده، از بین می رود ولی خداوند متعال فردی را دوست دارد که محکم کار باشد و کار را با دقت انجام دهد وقتی دین الهی به کار جزئی این قدر اهمیت می دهد معلوم است که توصیه به امور مهم و عظیم تا چه حد است.

در دانشگاه اگر خود اساتید عامل به نواهی باشند و یا تشویق معروف نمایند و سیر فرهنگی مسئولین دانشگاه غیر این مطلب باشد دیگر موارد شاید بی اثر خواهد بود. بنابراین محبت و نظم و دقت را باید از استاد کامل یعنی رسول خدا (ص) فرا گرفت.

د) استفاده از شیوه های مختلف ارتباط جمعی:

این شیوه ها در دانشگاه می تواند متناسب با مقتضیات زمانی و مکانی و بطور وسیع تر باشد مثلاً از طریق فیلم- داستان- سخنرانی- شعر- اردو- . .)

^۹ - (مثنوی معنوی ، دفتر پنجم ابیات، ۱۸۴-۶۴)

دانشجویان و دیگر اقدشار جامعه اگر نسبت به این موارد آگاه شوند و بعد فرهنگی آنها قوی شود دیگر نیاز به تذکر دهنده هم در آنها ضعیف می گردد.

بنابراین غنی کردن بعد فرهنگی اساتید و دانشجویان از ضروریات این امر است زیرا تقویت دینی در افراد و کاهش نقص توحید باعث بالا رفتن و افزایش معرفت به حق تبارک و تعالی شده و افراد خود متذکر نفس خویش خواهند شد. و این بهترین نوع امر به معروف خواهد بود.

ه) تبیین قانونهای اجرایی در این زمینه در محیطهای آموزشی بطور شفاف (که وظیفه گروهی خاص می باشد):

قوانین انطباقی کاملاً حساب شده و متناسب با شرع و عرف و زمان تنظیم شود و سپس بطور واضح بیان و توجیه شود. در اولین روزهای ورود دانشجو به دانشگاه قوانین بطور کامل بیان شود و سپس دانشجویان توجیه شوند و امور اجرایی دانشگاه در صدد اجرای قوانین بطور قطعی باشند زیرا محیط آموزشی در تمامی جوامع قوانین خاص خود را داراست و مسلم است که محیط دانشگاه با محیطهای غیر آموزشی تفاوتی واضح از لحاظ قانون دارد. بهرحال تأکید روی قانونمندی مؤثر تر از تأکید از جنبه دینی خواهد بود.

ز) نشان دادن اثرات سوء منکرات در زندگی فردی و اجتماعی:

بیان اثرات سوء منکرات البته با شیوه های مختلفی که قبلاً اشاره شد بسیار ممتد می تواند مؤثر باشد ذهن جوان را آگاه نماید که چه خطراتی ممکن است در پیش روی او قرار گیرد و پیامدهای آن خطرات چه خواهد بود. گوشزد نمودن اثرات سوء مثل اینکه منکرات باعث از بین بردن آرامش فرد و نیز اجتماع وقتی گاه باعث متلاشی شدن خانواده ها می گردد حتی باعث از بین بردن هویت انسانی و سقوط فرهنگها و تمدن اصیل و واقعی می شود. از طرف دیگر ارتکاب منکر باعث از بین بردن نعمات الهی و نازل شدن بلا از طرف خالق متعال می گردد نمونه ای از این اثر اخیر در فیلم " کلید اسرار" که از سیمای جمهوری اسلامی ایران بخش می گردد نشانگان داده شده و نمونه هایی عینی-تاریخی-مستند. در این زمینه فراوان است که لازم است به طرق مختلف به آنها اشاره شود تا درس عبرتی برای افراد گردد.

راههای پیشنهادی:

در مجموع از مطالب بیان شده می توان به این نتیجه رسید که یکی از اموری که دانشگاه تا حدودی می تواند دنبال کند قبل از هر چیز آگاهی دادن و معرفی معروفها و منکرات موجود در جامعه با توجه به مقتضیات زمانی و مکانی آن (که گاه خاص دانشگاهی می باشد و گاه در همه دانشگاهها رایج است) و نیز

ارتباط با خانواده های دانشجویان (مثلا سالی یکمرتبه خانواده ها دعوت شوند مثل جلسه ای که در ورود دانشجویان و خانواده ها گذاشته می شود و در آن جلسه بخواهند که مثلا در شروع هر ترم بروشورهایی توزیع شود که اطلاع رسانی به خانواده ها شده و خطرات احتمالی نیز گوشزد شود و با شیوه های مختلف که دانشگاه در این زمینه دارد. نقش خانواده در دوست یابی مثبت برای جوان خود و آگاهی دادن به جوانان در این زمینه از طریق مسئولین و اساتید و اینکه استاد در امور تربیتی خود را مقابل دانشجوی ببیند بلکه خود را همراز و مشاور او ببیند جدیت در جذب آموزش باعث نشود که دانشجوی در اموری که می تواند از استاد خود راهنمایی بگیرد جرات مشاوره به خود ندهد بلکه استقبال استاد در امور تربیتی و حتی پیشگام بودن و پیشنهاد دادن اینکه در چه زمینه هایی غیر از جنبه ی درسی می توانید از استاد خود راهنمایی داشته باشیم البته لازمه ی این امر آنست که استاد مطالب ذکر شده در اول مقاله را ملکه ی خود قرار داده باشد.

حسن ارتباط استاد با دانشجوی می تواند دانشجوی را کم کم به استاد نزدیک نماید بخصوص در امور اخلاقی و بها دادن هر چه بیشتر مسئولین نظام و مسئولین دانشگاهها به علوم انسانی و علوم تربیتی می تواند در جهت خودسازی فردی و اجتماعی و نسل آینده کشور بسیار موثر باشد

بررسی علل طلاق - گرایش به اعتیاد - انحرافات اجتماعی. . می تواند در دانشگاه به بهترین نحو صورت گیرد و به دنبال آن بررسی راههای پیشنهادی در جهت بر طرف شدن معضلات فردی و اجتماعی از دیگر اموری است که بر عهده ی دانشگاهها می باشد و البته در نهایت جذب اجرای یافتن تحقیقات بدست آمده از طرف مقامات اجرایی هدف اصلی خواهد بود.

استنتاج:

دانشگاه به عنوان محلی برای تربیت مربیان که در آینده هدایت فرهنگی و فکری جوانان را بر عهده دارد بخوبی می تواند به نحوی در مقابل سیل منکرات و تهاجمات فرهنگی وارد عمل شود. واضح است که غالب اساتید دانشگاهها و نیز بافت اصلی آنرا، افراد مومن و متعهد تشکیل داده اند و با تمام وجود از راههای پیشنهادی در جهت کاهش منکرات و پررنگ شدن معروفها قدم بر می دارند. و البته از آنجا که هر پیامی و هر فرهنگی در قالب هنر شانس ماندگاری بیشتری دارد، پس دانشگاهها برای توسعه معروفها و منکرات باید بهای بیشتری بپردازند مثلا با بها دادن به علوم انسانی که شالوده ی علوم تربیتی است در قالب شعر، ادبیات، هنر و غیره با شیوه های گوناگونی که دانشگاه در اطلاع و حتی ابداع آن شیوه ها همیشه پیشتاز بوده دانشجویان را با فلسفه آفرینش و خلقت آشنا نموده و بگوید انسان آمده است تا بازگردد و در این بازگشت آینده صیقل داده شده از حق گردد و پس بعد از خودسازی بتواند فعال در جهت جامعه باشد و ببیند جامعه چه نیازی دارد و چه می خواهد و خود را برای تامین

نیازی از نیازهای جامعه آماده نماید و خود را نسبت به مشکلات جامعه همیشه حساس نگه دارد.

منابع و مآخذ:

- ۱- الهوردیخان، علی، (۱۳۸۲) سفر به کعبه جانان، جلد اول، انتشارات دانشگاه تهران، چاپ دوم
- ۲- بحارالانوار، ج ۷۸
- ۳- تبیان، (۱۳۷۸)، امر به معروف ونهی از منکر از دیدگاه امام خمینی، موسسه تنظیم ونشر آثار امام خمینی(س)، قم
- ۴- جواهری، محمد رضا، امر به معروف ونهی از منکر و نظارت همگانی از منظر امیرالمومنین علی (ع)
- ۵- خمینی، روح الله، تحریر الوسيله، جلد ۱
- ۶- زارعی، محمد مهدی، جایگاه حوزه و دانشگاه در احیای فریضه امر به معروف ونهی از منکر
- ۷- شریعتمداری، علی، (۱۳۸۴)، رسالت تربیتی و علمی مراکز آموزشی، انتشارات سمت، تهران
- ۸- قرآن مجید
- ۹- قرائتی، محسن، (۱۳۷۷)، امر به معروف ونهی از منکر، انتشارات مرکز فرهنگی درسهایی از قرآن، قم
- ۱۰- نصیری، علی، نقش حوزه و دانشگاه در پاسداشت امر به معروف ونهی از منکر
- ۱۱- واعظی، سید احمد، (۱۳۷۴)، بررسی میزان آگاهی و نگرش دانشجویان در زمینه امر به معروف ونهی از منکر، گزارش منتشر نشده